

ประวัติพระพุทธศาสนา

ประสูติ

พระพุทธเจ้า พระนามเดิมว่า “สิทธัตถะ” เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางสิริมหามายา แห่งกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ พระองค์ทรงถือกำเนิดในศากยวงศ์ สกุลโคตมะ พระองค์ประสูติ ในวันศุกร์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ (เดือนวิสาขะ) ปีจอ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี ณ สวนลุมพินีวัน ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ กับกรุงเทวทหะ แคว้นโกลิยะ (ปัจจุบันคือตำบลลุมพินี ประเทศเนปาล)

การขนานพระนาม และทรงเจริญพระชนม์

พระราชกุมารได้รับการทำนายจากอสิตฤๅษีหรือกาฬเทวิลดาบส มหาฤๅษีผู้บำเพ็ญฌานอยู่ในป่าหิมพานต์ซึ่งเป็นที่ทรงเคารพนับถือของพระเจ้าสุทโธทนะว่า “ พระราชกุมารนี้เป็นอัจฉริยมนุษย์ มีลักษณะมหาบุรุษครบถ้วน บุคคลที่มีลักษณะดังนี้ จักต้องเสด็จออกจากพระราชวังผนวชเป็นบรรพชิตแล้วตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ไม่มีกิเลสในโลกเป็นแน่ ”

หลังจากประสูติได้ ๕ วัน พระเจ้าสุทโธทนะโปรดให้ประชุมพระประยูรญาติและเชื้อพราหมณ์ ผู้เรียนจบไตรเพท จำนวน ๑๐๘ คน เพื่อมาทำนายพระลักษณะของพระราชกุมาร

พระประยูรญาติได้พร้อมใจกันถวายพระนามว่า “ สิทธัตถะ ” มีความหมายว่า “ ผู้มีความสำเร็จสมประสงค์ทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนตั้งใจจะทำ ” ส่วนพราหมณ์เหล่านั้นคัดเลือกกันเองเฉพาะผู้ที่ทรงวิทยาคณประเสริฐกว่าพราหมณ์ทั้งหมดได้ ๘ คน เพื่อทำนายพระราชกุมาร พราหมณ์ ๗ คนแรก ต่างก็ทำนายไว้ ๒ ประการ คือ “ ถ้าพระราชกุมารเสด็จอยู่ครองเรือนก็จักเป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้ทรงธรรม หรือถ้าเสด็จออกผนวชเป็นบรรพชิตจักเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ไม่มีกิเลสในโลก ” ส่วนโกณฑัญญะพราหมณ์ ผู้มีอายุน้อยกว่าทุกคน ได้ทำนายเพียงอย่างเดียวว่า พระราชกุมารจักเสด็จออกจากพระราชวังผนวชเป็นบรรพชิต แล้วตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ไม่มีกิเลสในโลก ”

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติได้ ๗ วัน พระราชมารดาก็เสด็จสวรรคต (การเสด็จสวรรคตดังกล่าวเป็นประเพณีของผู้ที่เป็นพระมารดาของพระพุทธเจ้า) พระเจ้าสุทโธทนะทรงมอบหมายให้พระนางมหาปชาบดีโคตมีซึ่งเป็นพระกนิษฐาของพระนางสิริมหามายา เป็นผู้ถวายอภิบาลเลี้ยงดู เมื่อพระสิทธัตถะทรงพระเจริญมีพระชนมายุได้ ๘ พรรษา ได้ทรงศึกษาในสำนักอาจารย์วิศวามิตร ซึ่งมีเกียรติคุณแพร่ชจรไปไกลไปยังแคว้นต่างๆ เพราะเปิดสอนศิลปวิทยาถึง ๑๘ สาขา เจ้าชายสิทธัตถะทรงศึกษาศิลปวิทยาเหล่านี้ได้อย่างว่องไว และเชี่ยวชาญจนหมดความสามารถของพระอาจารย์

อภิเชกสมรส

ด้วยพระราชาบิดามีพระราชประสงค์มั่นคงที่จะให้เจ้าชายสิทธัตถะทรงครองเพศฆราวาสเป็นพระจักรพรรดิผู้ทรงธรรม จึงพระราชทานความสุขเกษมสำราญ แวดล้อมด้วยความบันเทิงนานาประการแก่พระราชโอรสเพื่อผูกพระทัยให้มั่นคงในทางโลก เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะเจริญพระชนม์ได้ ๑๖ พรรษา พระเจ้าสุทโธทนะมีพระราชดำริว่าพระราชโอรสสมควรจะได้อภิเชกสมรส จึงโปรดให้สร้างปราสาทอันวิจิตรงดงามขึ้น ๓ หลังสำหรับให้พระราชโอรสได้ประทับอย่างเกษมสำราญตามฤดูกาลทั้ง ๓ คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว แล้วตั้งชื่อปราสาทนั้นว่า รมยปราสาท สุมยปราสาท และสุภปราสาทตามลำดับ และทรงสว่ขอพระนางพิมพาหรือยโสธรา พระราชธิดาของพระเจ้าสุปปพุทธะและพระนางอมิตา แห่งเทวทหะนคร ในตระกูลโกถิยวงศ์ ให้อภิเชกด้วย เจ้าชายสิทธัตถะได้เสวยสุขสมบัติ จนพระชนมายุมาได้ ๒๙ พรรษา พระนางพิมพายโสธราจึงประสูติพระโอรส พระองค์มีพระราชหฤทัยสเินหาในพระโอรสเป็นอย่างยิ่ง เมื่อพระองค์ทรงทราบถึงการประสูติของพระโอรสพระองค์ตรัสว่า “ ราหุล ชาโต, พันธณ ชาต , บ่วงเกิดแล้ว , เครื่องจองจำเกิดแล้ว ”

ออกบรรพชา

เจ้าชายสิทธัตถะทรงเป็นผู้มีพระบารมีอันบริบูรณ์ ถึงแม้พระองค์จะทรงพร้งพร้อมด้วยสุขสมบัติมหาศาลก็ได้พอพระทัยในชีวิตคฤหัสถ์ พระองค์ยังทรงมีพระทัยฝักใฝ่ใคร่ครวญถึงสัจธรรมที่จะเป็นเครื่องนำทางซึ่งความพ้นทุกข์อยู่เสมอ พระองค์ได้เคยเสด็จประพาสอุทยาน ได้ทอดพระเนตรเทวทูตทั้ง ๔ คือคนแก่ คนเจ็บ คนตาย และ

บรรพชิต พระองค์จึงสั่งเวชพระทัยในชีวิต และพอพระทัยในเพศบรรพชิต มีพระทัยแน่ว
 แน่ที่จทรงออกผนวช เพื่อแสวงหาโมกขธรรมอันเป็นทางดับทุกข์ถาวรพ้นจากวิภูสงสาร
 ไม่กลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีก พระองค์จึงตัดสินพระทัยเสด็จออกทรงผนวช โดย
 พระองค์ทรงม้ากัณฐกะ พร้อมด้วยนายฉันทะ มุ่งสู่แม่น้ำอโนมานที แคว้นมัลละ รวม
 ระยะทาง ๓๐ โยชน์ (ประมาณ ๔๘๐ กิโลเมตร) เสด็จข้ามฝั่งแม่น้ำอโนมานทีแล้วทรง
 อธิษฐานเพศเป็นบรรพชิต และทรงมอบหมายให้นายฉันทะนำเครื่องอาภรณ์และม้า
 กัณฐกะกลับนครกบิลพัสดุ์

เข้าศึกษาในสำนักดาบส

ภายหลังที่ทรงผนวชแล้ว พระองค์ได้ประทับอยู่ ณ อนุปิยัมพวัน แคว้นมัลละ
 เป็นเวลา ๗ วัน จากนั้นจึงเสด็จไปยังกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ พระเจ้าพิมพิสารได้เสด็จ
 มาเฝ้าพระองค์ ณ เจ็ดหมื่นเขาปัญทวะ ได้ทรงเห็นพระจริยาวัตรอันงดงามของพระองค์ก็
 ทรงเลื่อมใส และทรงทราบว่าพระสมณสีหัตถะทรงเห็นโทษในกาม เห็นทางออกบวชว่า
 เป็นทางอันเกษม จะจาริกไปเพื่อบำเพ็ญเพียร และทรงยินดีในการบำเพ็ญเพียรนั้น พระ
 เจ้าพิมพิสารได้ตรัสว่า “ ท่านจักเป็นพระพุทธรเจ้าแน่นอน และเมื่อได้เป็นพระพุทธรเจ้า
 แล้ว ขอได้โปรดเสด็จมายังแคว้นของกระหม่อมฉันเป็นแห่งแรก “ ซึ่งพระองค์ก็ทรงถวาย
 ปฎิญาณแด่พระเจ้าพิมพิสาร

การแสวงหาธรรมระยะแรกหลังจากทรงผนวชแล้ว สมณสีหัตถะได้ทรง
 ศึกษาในสำนักอาหารดาบส กาลามโคตร และอุทกดาบส รามบุตร ณ กรุงราชคฤห์
 แคว้นมคธ พระองค์ได้ทรงประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักของอาหารดาบส กาลามโคตร
 ทรงได้สมบัติคือ ทุตติยฌาน ตติยฌาน อากาสนัญญายตนฌาน วิญญานัญญายตนฌาน
 และอาภิญญายตนฌาน ส่วนการประพฤติพรหมจรรย์ในสำนักอุทกดาบส รามบุตร
 นั้นทรงได้สมบัติ ๘ คือ เนวสัญญานาสนัญญายตนฌาน สำหรับฌานที่ ๑ คือปฐมฌาน
 นั้น พระองค์ทรงได้ขณะกำลังประทับขัดสมาธิเจริญอานาปานสติกัมมัฏฐานอยู่ใต้ต้นหว้า
 เนื่องในพระราชพิธีวิปสมงคล (แรกนาขวัญ) เมื่อครั้งทรงพระเยาว์

เมื่อสำเร็จการศึกษาจากทั้งสองสำนักนี้แล้วพระองค์ทรงทราบว่ามิใช่หนทางพ้น
 จากทุกข์ บรรลุพระโพธิญาณ ตามที่ทรงมุ่งหวัง พระองค์จึงทรงลาอาจารย์ทั้งสอง เสด็จ
 ไปใกล้บริเวณแม่น้ำเนรัญชรา ที่ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม กรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ

บำเพ็ญทุกรกิริยา

“ทุกร” หมายถึง สิ่งที่ทำได้ยาก “ทุกรกิริยา” หมายถึงการกระทำกิจที่ทำได้ยาก ได้แก่การบำเพ็ญเพียรเพื่อบรรลุนิพพาน

เมื่อพระองค์ทรงหันมาศึกษาค้นคว้าด้วยพระปัญญาอันยิ่งด้วยพระองค์เองแทนการศึกษาเล่าเรียนในสำนักอาจารย์ ณ ทิวเขาตองคสิริ ใกล้ลุ่มแม่น้ำเนรัญชรานั้น พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา คือการบำเพ็ญอย่างยิ่งยวดในลักษณะต่างๆเช่น การอดพระกระยาหาร การทรมานพระวรกายโดยการกลืนพระอัสสาสะ พระปัสสาสะ (ลมหายใจ) การกดพระหนต์ การกดพระตาลุ (เพดาน) ด้วยพระชีวหา (ลิ้น) เป็นต้น พระมหาบุรุษได้ทรงทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาเป็นเวลาถึง ๖ ปี ก็ยังมิได้ค้นพบสัจธรรมอันเป็นทางหลุดพ้นจากทุกข์ พระองค์จึงทรงเลิกการบำเพ็ญทุกรกิริยา แล้วกลับมาเสวยพระกระยาหารเพื่อบำรุงพระวรกายให้แข็งแรง ในการคิดค้นวิธีใหม่ ในขณะที่พระมหาบุรุษทรงบำเพ็ญทุกรกิริยานั้น ได้มีปัญจวัคคีย์ คือ พรหมณ์ทั้ง ๕ คน ได้แก่ โกณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ เป็นผู้คอยปฏิบัติรับใช้ ด้วยหวังว่าพระมหาบุรุษตรัสรู้แล้วพวกตนจะได้รับการสั่งสอนถ่ายทอดความรู้บ้าง และเมื่อพระมหาบุรุษเลิกการบำเพ็ญทุกรกิริยา ปัญจวัคคีย์ก็ได้ชวนกันละทิ้งพระองค์ไปอยู่ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน นครพาราณสี เป็นผลให้พระองค์ได้ประทับอยู่ตามลำพังในที่อันสงบเงียบปราศจากสิ่งรบกวนทั้งปวง พระองค์ได้ทรงตั้งพระสติดำเนินทางสายกลาง คือการปฏิบัติในความพอเหมาะพอควร นั่นเอง

ตรัสรู้

พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ เพลารุ่งอรุณ ในวันเพ็ญเดือน ๖ (เดือนวิสาขะ) ปีระกา ก่อนพุทธศักราช ๔๕ ปี นางสุชาดาได้นำข้าวมธุปายาสเพื่อไปบวงสรวงเทวดา ครั้นเห็นพระมหาบุรุษประทับที่โคนต้นอชปาลนิโครธ (ต้นไทร) ด้วยอาการอันสงบ นางคิดว่า เป็นเทวดา จึงถวายข้าวมธุปายาส แล้วพระองค์เสด็จไปสู่ท่าสุปดิษฐ์ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ทรงวางถาดทองคำบรรจุข้าวมธุปายาสแล้วลงสรสนานชำระล้างพระวรกาย แล้วทรงผ้ากาสาพัสตร์อันเป็นธงชัยของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกพระองค์ หลังจากเสวยแล้วพระองค์ทรงจับถาดทองคำขึ้นมาอธิษฐานว่า “ ถ้าเราจักสามารถตรัสรู้ได้ในวันนี้ ก็ขอให้ถาดทองคำใบนี้จงลอยทวนกระแสน้ำไป แต่ถ้ามิได้เป็นดังนั้นก็ขอให้ถาด

ทองคำใบนี้จึงลอยไปตามกระแสน้ำเกิด “ แล้วทรงปล่อยถาดทองคำลงไปใ้แม่น้ำ ถาดทองคำลอยตัดกระแสน้ำไปจนถึงกลางแม่น้ำเนรัญชราแล้วลอยทวนกระแสน้ำขึ้นไปไกลถึง ๘๐ ศอก จึงจมลงตรงที่กระแสน้ำวน ในเวลาเย็นพระองค์เสด็จกลับมายังต้นโพธิ์ที่ประทับ คนหาบหญ้าซื้อสัตถิยะได้ถวายหญ้าปูลาดที่ประทับ ณ ใต้ต้นโพธิ์ พระองค์ประทับหันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก และทรงตั้งจิตอธิษฐานว่า “ แม้เลือดในกายของเราจะเหือดแห้งไปเหลือแต่หนัง เอ็น กระดูกก็ตาม ถ้ายังไม่บรรลุนิพพานแล้ว จะไม่ยอมหยุดความเพียรเป็นอันขาด “ เมื่อทรงตั้งจิตอธิษฐานเช่นนั้นแล้ว พระองค์ก็ทรงสำรวมจิตให้สงบแน่วแน่ มีพระสติตั้งมั่น มีพระวรกายอันสงบ มีพระหทัยแน่วแน่เป็นสมาธิบริสุทธิผุดผ่องปราศจากกิเลส ปราศจากความเศร้าหมอง อ่อนโยน เหมาะแก่การทำงาน ตั้งมั่นไม่หวั่นไหว ทรงน้อมพระทัยไปเพื่ออุปพินธุสาธุสัจจะ (ญาณเป็นเหตุระลึกถึงขันธที่อาศัยในชาติปางก่อนได้) ในปฐมยามแห่งราตรี ต่อจากนั้นทรงน้อมพระทัยไปเพื่อจุตูปาตญาณ (ญาณกำหนดรู้การตาย การเกิดของสัตว์ทั้งหลาย) ในมัชฌิมยามแห่งราตรี ต่อจากนั้นทรงน้อมพระทัยไปเพื่ออัสวักขญาณ (ญาณหยั่งรู้ในธรรมเป็นที่สิ้นไปแห่งอัสวกิเลสทั้งหลาย) คือทรงรู้ชัดตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ นี้ทุกขสมุทัย นี้ทุกขนิโรธ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา นี้อัสสวะ นี้อัสสวสมุทัย นี้อัสสวนิโรธ นี้อัสสวนิโรธคามินีปฏิปทา เมื่อทรงรู้เห็นอย่างนี้ จิตของพระองค์ก็ทรงหลุดพ้นจากกามสวะ ภวาสวะ และอวิชชาสวะ เมื่อจิตหลุดพ้นแล้วพระองค์ก็ทรงรู้ว่าหลุดพ้นแล้ว ทรงรู้ชัดว่าชาติสิ้นแล้ว อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ไม่มีกิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้อีกต่อไป นั่นคือพระองค์ทรงบรรลุนิพพานที่ ๓ คือ อัสวักขญาณ ในปัจฉิมยาม แห่งราตรีนั่นเอง ซึ่งก็คือการตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จากการที่พระองค์ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาอย่างยิ่งยวด พระองค์ทรงตรัสรู้ในวันเพ็ญเดือน ๖ ปีระกา ขณะพระชนมายุได้ ๓๕ พรรษา นับแต่วันที่สัจจออกผนวชจนถึงวันตรัสรู้ธรรม รวมเป็นเวลา ๖ ปี

พระธรรมอันประเสริฐที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้นั้น คือ อริยสัจ ๔ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค)

ประกาศพระศาสนาครั้งแรก

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วทรงเสวยวิมุตติสุข ณ บริเวณต้นพระศรีมหาโพธิ์เป็นเวลา ๗ สัปดาห์ ทรงรำพึงว่า ธรรมะที่พระองค์ตรัสรู้เป็นการยากสำหรับคนทั่วไป จึงทรงน้อมพระทัยไปในทางที่จะไม่ประกาศธรรม พระสัทมบดีพรหมทราบวาระจิตของพระองค์จึงอาราธนาให้โปรดมนุษย์ โดยเปรียบเทียบมนุษย์เหมือนดอกบัว ๔ เหล่า และในโลกนี้ยังมีเหล่าสัตว์ผู้มีธุลีในดวงตาเบาบาง สัตว์เหล่านั้นจะเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม เหล่าสัตว์ผู้ที่สามารถรู้ทั่วถึงธรรมได้ ยังมีอยู่ “ พระพุทธเจ้าจึงทรงน้อมพระทัยไปในการแสดงธรรม แล้วเสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ทรงแสดงปฐมเทศนา ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ (เดือนอาสาฬหะ) เรียกว่า ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร ในขณะที่ทรงแสดงธรรม ท่านปัญญาโกณฑัญญะได้ธรรมจักขุ คือบรรลุพระโสดาบัน ได้ทูลขออุปสมบทในพระธรรมวินัย ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรียกการบวชครั้งนี้ว่า “ เอหิภิกขุอุปสัมปทา ” พระอัญญาโกณฑัญญะจึงเป็นพระภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา

ทรงปรินิพพาน

พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญพุทธกิจอยู่จนพระชนมายุ ๘๐ พรรษา พระองค์เสด็จจำพรรษาสุดท้าย ณ เมืองเวสาลี ในวาระนั้นพระพุทธองค์ทรงพระชราภาพมากแล้วทั้งยังประชวรหนักด้วย พระองค์ได้ทรงพระดำเนินจากเวสาลีสู่เมืองกุสินาราเพื่อเสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ เมืองนั้น พระพุทธองค์ได้หันกลับไปทอดพระเนตรเมืองเวสาลีซึ่งเคยเป็นที่ประทับ นับเป็นการทอดทัศนาเมืองเวสาลีเป็นครั้งสุดท้าย แล้วเสด็จต่อไปยังเมืองปาวา เสวยพระกระยาหารเป็นครั้งสุดท้ายที่บ้านนายจุนทะ บุตรนายช่างทอง พระพุทธองค์ทรงพระประชวรหนักอย่างยิ่ง ทรงข่มอาพาธประคองพระองค์เสด็จถึงสาละวันทยาน (ป่าสาละ) ของเจ้ามัลละเมืองกุสินารา ก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพานพระองค์ได้อุปสมบทแก่พระสุภัททะปริพาชก นับเป็นสาวกองค์สุดท้ายที่พระพุทธองค์ทรงบวชให้ ในท่ามกลางคณะสงฆ์ทั้งที่เป็นพระอรหันต์และปุถุชน

พระราชชา ชาวเมืองกุสินารา และจากแคว้นต่างๆรวมทั้งเทวดาทั่วหมื่นโลกธาตุ พระพุทธองค์ได้มีพระดำรัสครั้งสำคัญว่า “ โย โว อานนท ธมม จ วินโย มया เท สิตโต ปญญุตโต โส โว มมจเจเนน สตถา ” อันแปลว่า “ ดูก่อนอานนท ธรรมและวินัยอัน

ที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย ธรรมวินัยนั้น จักเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว “ และพระพุทธองค์ได้แสดงปัจฉิมโอวาทแก่พระภิกษุสงฆ์ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นวาทะครั้งสุดท้าย ที่เราจะกล่าวแก่ท่านทั้งหลาย สังขารทั้งหลายทั้งปวงมีความสิ้นไปและเสื่อมไปเป็นธรรมดา . ท่านทั้งหลายจงทำความรอดพ้นให้บริบูรณ์ถึงที่สุด ด้วยความไม่ประมาทเถิด “

แม้เวลาล่วงมาถึงศตวรรษที่ ๒๕ แล้ว นับตั้งแต่พระองค์ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า และเสด็จดับขันธปรินิพพานที่นอกเมืองกุสินาราในประเทศอินเดีย แต่คำสั่งสอนอันประเสริฐของพระองค์หาได้ลบล้างไปด้วยไม่ คำสั่งสอนเหล่านั้นยังคงอยู่ เป็นเครื่องนำบุคคลให้ข้ามพ้นจากความมีชีวิต ขึ้นไปสู่ซึ่งคุณค่ายิ่งกว่าชีวิต คือการพ้นจากวัฏสงสารนั่นเอง

หลังจากพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว สาวกของพระองค์ทั้งที่เป็นพระอรหันต์และมีใช้พระอรหันต์ได้ช่วยบำเพ็ญกรณียกิจเผยแผ่พระพุทธวจนะอันประเสริฐไปทั่วประเทศอินเดีย และขยายออกไปทั่วโลก เป็นที่ยอมรับว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความเป็นจริง มีเหตุผลเชื่อถือได้และ เป็นศาสนาแห่งสันติภาพและเสรีภาพอย่างแท้จริง

สรุปพุทธกิจในรอบวันของพระพุทธองค์

๑. ปุพพณฺเห ปิณฺทปาตญฺจ ตอนเช้าเสด็จออกบิณฑบาตเพื่อโปรดเวไนยสัตว์
๒. สายณฺเห ธมฺมเทศน ตอนเย็นทรงแสดงธรรมโปรดมหาชนที่มาเข้าเฝ้า
๓. ปโทเส ภิกขุโอวาท ตอนหัวค่ำประทานโอวาทแก่ภิกษุทั้งเก่าและใหม่
๔. อทฺธมฺมรตฺเต เทวปญฺหาน ตอนเที่ยงคืนทรงวิสัชนาปัญหาให้แก่เทวดาชั้นต่างๆ
๕. ปจฺจสฺสเวว คเต กาเล ภพพาภพเพ วิโลกน ตอนใกล้รุ่งตรวดูสัตว์โลกที่สามารถและไม่สามารถบรรลุธรรมได้ แล้วเสด็จไปโปรดถึงที่ แม้ว่าหนทางจะลำบากเพียงใดก็ตาม